

Vērienīgs ķīlnieku atbrīvošanas operācijas pieredzes stāsts žurnālā "KLUBS"

Publicēts: 06.06.2023.

Jaunumi

2023. gada maijā Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības smago un sērījveida noziegumu apkarošanas pārvaldes priekšnieka vietnieks un 1. nodaļas priekšnieks Romāns Jašins sniedza interviju žurnālam "KLUBS", kurā stāstīja par vienu no viņa pieredzē izaicinošākajām ķīlnieku atbrīvošanas operācijām.

Pilnais žurnāla "Klubs" raksts "Sapiera lēmums ķīlnieku krīzē":

"Romāna Jašina vadītājā Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības smago un sērījveida noziegumu apkarošanas pārvaldes 1. (slepkavību atklāšanas) nodaļā strādā augstas raudzes speciālisti. Lai tajā nokļūtu, ir sevi jāpierāda. «Mūsu nodaļa bijusi iesaistīta visu skaļāko krimināllietu atklāšanā, starp kurām ir veikala *Maxima* sabrukšana, prezidenta pils jumta degšana, Ivana Berladina meklēšana Liepājā, futbola aģenta Bezzubova, maksātnespējas administratora Bunkus slepkavība. Strādājam gan Latvijā, gan ārvalstīs, koordinējot arī starptautisko sadarbību. Nodaļa strādā praktiski 24/7 režīmā, esam gatavi reaģēt uz jebkuru uzdevumu. Nodaļā savākti labākie speciālisti,» stāsta Jašins.

Kazahu ģimenes atbrīvošana Dignājas ielā ir viena no sarežģītākajām ķīlnieku krīzēm Latvijā. Četri bandīti pret vecākiem ar maziem bērniem Rīgā, bet izpirkuma maksa jāatdod Almatī. Informācijas – nekādas, tikai minējumi un dažas stundas līdz rītam.

☞ «Ķīlnieku krīzēs lielākais ienaidnieks ir laiks – tas vienmēr ir pret mums,» saka Romāns Jašins, Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības smago un sērijveida noziegumu apkarošanas pārvaldes priekšnieka vietnieks un 1. nodaļas (slepkavību atklāšana) priekšnieks.

2015. gada 4. marta rītā policija viņa vadībā atrisināja ķīlnieku krīzi Rīgā, no Kazahstānas kriminālās autoritātes organizētas bandas izglābjot četru cilvēku ģimeni.

☞ «Ķīlnieku krīzes atrisināšanas galvenais uzdevums ir atbrīvot sagrābtos cilvēkus. Vissvarīgākā ir katra ķīlnieka dzīvība, bet pārējais – nozieguma izmeklēšana, vainas pierādīšana – tobrīd paliek otršķirīgs. Lēmuma pieņēmējs ķīlnieku krīzē ir kā sapieris – viņš nekad nedrīkst kļūdīties, nedrīkst būt emocionāls vai paviršs. Pretterorisma vienības OMEGA triecienuzbrukums dzīvoklim, kurā atradās ķīlnieki, ir viens no manas dzīves grūtākajiem lēmumiem,» saka Romāns Jašins.

☞ «Cilvēka nolaupīšana ir emocionāli un fiziski smaga un tur nepārtrauktā stresā līdz pat atrisinājumam. Ķīlnieku krīzēs situācija var mainīties acumirklī, piemēram, noziedznieki pēkšņi nomaina vietu, kur jāatdod izpirkums. Reiz izpirkuma naudas vedējam pēkšņi paziņoja – met naudu ārā pa vilciena logu! Policijai jābūt gatavai jebkuriem riskiem, tūlīt un tagad pieņemot vislabāko lēmumu.»

Biznesa tikšanās restorānā

Kazahstānas tobrīdējam prezidentam Nursultānam Nazarbajevam pietuvinātu cilvēku ģimene no Almati pārcēlās uz Latviju, lūdzot te politisku patvērumu. Savukārt četri Kazahstānas bandīti ar vienreizējo vīzu Latvijā ieradās tieši tādēļ, lai izspiestu no šīs ģimenes naudu. Plānojot izspiešanu, četrotne bija pārliecināta, ka Rīgā dzīvojošie kazahi un viņu tuvinieki policijai neko neziņos, jo pats ģimenes galva Kazahstānā aizdomīgu darījumu dēļ bija izsludināts meklēšanā.

Bandā – raiba publika: divi iepriekš nesodīti un divi sodīti vīrieši. Viens no viņiem pirms tam no kriminālatbildības atbrīvots, piemērojot medicīniska rakstura piespiedu līdzekļus, atradās psihiatriskā dispansera uzskaitē, bet atzīts par pieskaitāmu.

Bandīti uzdevās par uzņēmējiem un Rīgā dzīvojošo kazahu pāri – vīru un sievu – aicināja uz izdomātu biznesa tikšanos. Kad otrdien, 2015. gada 3. martā, pulksten 12 dienā abi ieradās norunātajā restorānā, bandas četrotne viņus izsēdināja atsevišķās restorāna telpās un, psiholoģiski ietekmējot, norādīja, kas notiks tālāk. Sagrābēji meloja, ka viņi ir Kazahstānas tiesībsargājošo iestāžu darbinieki, kuriem uzdots apcietināt ģimenes galvu un izvest uz Kazahstānu. Lai tas nenotiku, bija tikai viens risinājums – jāsamaksā divi miljoni ASV dolāru. Ja prasība netiks izpildīta, Kazahstānas tiesībsargājošo iestāžu darbinieki pret abiem ierosinās krimināllietu un apcietinās, bet bērnus ievietos internātā.

Kad noziedznieki pielietoja fizisku spēku, bet abi sagūstītie joprojām apgalvoja, ka tādas naudas viņiem nav, izspiedēji prasību mainīja. Ja tiešām nav divu miljonu, sagūstītās sievietes tēvam, kurš dzīvo Almati, līdz nākamās dienas rītam jāpārraksta savs 400 000 ASV dolārus vērtais īpašums bandītu norādītam cilvēkam. Neredzot citu izeju, ķīlnieki šai prasībai piekrita.

Noziedznieki kopā ar ķīlniekiem aizbrauca uz skolu pēc astoņus un sešus gadus vecajām meitām un devās uz kazahu ģimenes dzīvokli Ziepniekkalnā, Dignājas ielā. Mājoklī viņi aizslēdza durvis, atņēma ķīlniekiem pasus un aizliedza bez kontroles izmantot mobilos telefonus. Noziedznieku klātbūtnē sieviete zvanija tēvam uz Almati un teica to, ko izspiedēji lika.

Nolaupītāji bez sejas maskām

Latvijas Valsts policijā 2015. gada 3. marta pēcpusdienā no Kazahstānas saņemtā informācija bija skopa. Almati dzīvojošs vīrietis stāstīja, ka saņēmis *Skype* videozvanu no meitas, kas izteica savādu lūgumu – nākamās dienas rītā tēvam jāpārraksta sava māja

svešam cilvēkam. Kāpēc tā jādara, meita nepaskaidroja: tā vajag, un viss. Tēvam likās, ka kaut kas nav kārtībā, bet sazināties ar meitu vairs neizdevās.

Zvana videoieraksta nebija, dzirdēto un redzēto vīrietis varēja tikai atstāstīt. Policijai tēvs izteica minējumu, ka meita zvanījusi no sava dzīvokļa Rīgā. Turklāt viņš bija pamanījis, ka videosarunas laikā meitai līdzās bija redzams viens vai divi sveši cilvēki virsdrēbēs, tātad tie, visticamāk, nebija gaidīti ciemiņi. Policijā nekavējoties tika sākts kriminālprocess, nozieguma izmeklēšanai piesaistīja vairākas kriminālpolicijas struktūras.

☞ «Ķīlnieku sagrābšana ir specifisks noziegums: informācijas ir ļoti maz, bet risinājums jāatrod ātri. Ja notiek slepkavība, kaut kas ir zināms –noslepkavotais cilvēks un slepkavības vieta, tāpēc policija var sākt strādāt, savukārt cilvēka nolaupīšanā var nebūt neviena atspēriena punkta. Te bija zināms tikai tas, ka nolaupīts cilvēks un par viņu tiek prasīta izpirkuma maksa, bet nav skaidrs, kur un kad nolaupīts, kas ir nolaupītāji, kāpēc viņi tā rīkojas – vai tas ir parāds, atreibība vai klasiska nolaupīšana, mēģinot no turīga cilvēka izspiest naudu,» stāsta Romāns Jašins.

Dignājas ielas ķīlnieku krīzē bija vēl vairāki apgrūtinājumi. Almati dzīvojošais ķīlnieces tēvs bija ilgi vilcinājies meklēt palīdzību un ziņot policijai. Kazahstānai un Latvijai ir vairāku stundu laika starpība. Ziņu par ķīlniekiem Latvijas policija saņēma ap četriem pēcpusdienā, kad Kazahstānā jau bija vēls vakars – īpašuma pārrakstīšanai bija jānotiek pavisam drīz. Situāciju sarežģīja arī tas, ka ķīlnieki, visticamāk, atradās Latvijā, bet izpirkums tika prasīts Kazahstānā. Latvijas policija mēģināja caur paziņām sazināties ar ķīlniekiem, bet tas neizdevās. Pārrunas ar bandītiem nebija iespējamas, jo par viņiem nekas nebija zināms.

Turklāt ķīlnieku un sagrābēju atrašanās dzīvoklī Dignājas ielā bija tikai minējums. Tas, ka tēvs atpazīna dzīvokli, policijai, no vienas puses, ļoti palīdzēja, bet – viņš varēja arī kļūdīties. Tāpat tēvs šaubījās – dzīvoklī redzēja vienu svešu cilvēku vai tomēr divus. Citas informācijas nebija. Policija pieņēma, ka ķīlnieki ir savā dzīvoklī un tur ir vismaz divi svešinieki.

Īpaši bīstams signāls bija tas, ka tēva pamanītie svešinieki bija bez sejas maskām. Parasti noziedznieki mēģina slēpt savu identitāti un pēdas, bet šie rīkojās pārāk atklāti, un tā bija īpaši slikta zīme. Neslēpšanās būtiski samazināja ķīlnieku izdzīvošanas iespēju. Visticamāk, sagrābēji promejot plānoja ķīlniekus nogalināt, citādi viņi pēc tam vainīgos atpazīs. Bezbaillība liecināja, ka šie cilvēki gatavi uz visu.

Bija jārikojas ļoti ātri. Latvijas policija nolēma nemeklēt palīdzību Kazahstānas policijā, jo līdz šim nekāda sadarbība nebija bijusi, turklāt visu apgrūtināja tābrīža politiskā situācija Kazahstānā. «Ja tā būtu bijusi kāda Eiropas valsts, mēs bez šaubīšanās uzreiz būtu sazinājušies. Komunicējām ar ķīlnieces tēvu Kazahstānā un vienlaikus plānojām rīcību Latvijā,» atceras Jašins.

Kāpēc viņi neiebruka?

Tika iesaistīti apjomīgi spēki – vairāki desmiti cilvēku. «Sākumā atrados policijā, bet tad pārcēlos uz Dignājas ielas operācijas štābu – mikroautobuss atradās vietā, lai varētu ātri reaģēt, un tajā pulcējās vairāku operācijā iesaistīto grupu pārstāvji. Nezinājām, kur un kas notiek, bet laika bija ārkārtīgi maz,» stāsta Jašins.

☞ «Sākām aktīvi apkopot visu informāciju par kazahu ģimeni un iespējamajiem ķīlnieku sagrābējiem – izpētījām kameru ierakstus, pārvietošanās maršrutus un kontaktus. Sākām kontrolēt kazahu ģimenes adresi Dignājas ielā. Mājas tuvumā nemanāmi izvietojām apjomīgus spēkus no novērotāja ar binokli līdz snaiperiem uz jumtiem, lai nepieciešamības gadījumā būtu zibenīgi gatavi jebkādam notikumam pavērsienam.

Pretterorisma vienība OMEGA bija gatava finālam – dzīvokļa ieņemšanai ar spēku. Lai pieņemtu lēmumu –*šturmejam*, jāiegūst milzīgs informācijas apjoms un jāiegulda liels darbs.»

Slepeni vērojot, policija secināja, ka dzīvoklī tiešām atrodas cilvēki, kas nav piederīgi kazahu ģimenei. Visu nakti sveši vīrieši virsdrēbēs un bez sejas maskām ik pa laikam gāja uz balkona pīpēt. «Redzējām divus, bet nebija garantijas, ka viņi tiešām ir tikai

divi,» saka Jašins.

Snaiperim izdevās dzīvoklī pamanīt sievieti, bet viņu atpazīt nevarēja – tā varēja būt gan ķīlniece, gan bandas dalībniece.

Informācijas trūkums dzina arvien lielākā izmisumā – nebija ne laika, ne ideju, ko darīt. Varētu jau domāt: kas tur ko gaidīt – jābrūk dzīvoklī, jāneitralizē abi svešinieki un jāatbrīvo ķīlnieki!

☞ «Nezināmā bija pārāk daudz. Ķīlnieku krīzē nedrīkst kļūdīties, jo katra kļūda pavērsīsies gan pret glābējiem, gan ķīlniekiem. Mums nebija neviena pierādījuma, ka ķīlnieki tiešām ir tur,» saka Jašins. Ja glābēji iebruktu dzīvoklī, kurā atrastos tikai bandīti, bet ķīlnieki būtu noslēpti kaut kur citur, cīņa tiktu zaudēta – saprotot, ka policija strādā, noziedznieki darītu visu, lai slēptu pēdas. Visticamāk – steidzīgi nogalinātu ķīlniekus un bēgtu.

Nervozā pīpēšana uz balkona

☞ «Strādājām *uz aklo*, izanalizētā informācija tomēr norādīja uz to, ka visa kazahu ģimene tiešām atrodas dzīvoklī, bet 100 procentu pārliecības nebija. Tieši ar to šī ķīlnieku atbrīvošanas operācija ir tik īpaša – tajā bija ļoti daudz risku,» saka Jašins.

Par labu lēmuma pieņemšanai bija signāls, ka apmēram no četriem rītā cilvēki virsdrēbēs uz balkona pīpēt nāca arvien biežāk. Bija skaidrs, ka viņi sāk nervozēt, bet kāds tam ir iemesls – policija nezina.

☞ «Vēlāk biju uzgājis uz tā balkona – tur bija nereāli daudz *benčiku*, izskatījās, ka pa nakti divus blokus cigarešu izpīpējuši,» saka Jašins.

Kad Latvijā bija ap pieciem rītā, ķīlnieces tēvs Almati saņēma zvanu, lai gatavojas – cilvēki, ar kuriem kopā jādodas pie notāra, jau ir ceļā.

Tikmēr uzkrītošā nervozēšana Dignājas mājas balkonā vedināja domāt, ka vienlaikus ar īpašuma pārrakstīšanu Kazahstānā ir paredzētas darbības arī Latvijā – noziedznieki gatavojās kam tādām, kas rada stresu. Visticamāk, biežās pīpēšanas iemesls bija tas, ka abi bandas dalībnieki zināja – tuvojas brīdis, kad viņi saņems komandu ķīlnieku ģimeni nogalināt.

☞ «Tas, ka dzīvoklis tiks *šturmetis*, bija skaidrs diezgan ātri, bet bija jāizlemj, kad un kā to darīt,» saka Jašins. «Apkopojot un analizējot informāciju, bija izdevies noskaidrot, ka ķīlnieku sagrābšanā ir iesaistīta četru cilvēku banda. Tātad – trīsistabu - dzīvoklī ar logiem uz abām pusēm, iespējams, atrodas astoņi cilvēki: četri noziedznieki un četri ķīlnieki, turklāt divi no viņiem – mazi bērni. Tik daudz noziedznieku – tas bija ļoti bīstami. Vietas maz, cilvēku daudz, turklāt bērni, tāpēc haosu radīt nedrīkst.»

Izlūkošanā iegūtā informācija nedeļa pārliecību, ka dzīvoklī tiešām ir visi ķīlnieki, tomēr tika pieņemts, ka tas tā ir, mēģinot izanalizēt, kur katrs no viņiem atrodas. Bija izstrādātas vairākas versijas, kas un kā notiek dzīvoklī. Izskatījās, ka neguļ tikai divi cilvēki – tie, kas staigā uz balkona pīpēt. Specvienība triecienuzbrukumā strādā ātri, atbilstoši reaģējot uz visām telpā esošajām personām.

☞ «OMEGA bija gatava *šturmešanai*, bet jāpieņem lēmums un jādod komanda bija man,» atceras Jašins. «Ja visu izdarīsi pareizi un uzvarēsi – tevi nesodīs, ja kaut ko izdarīsi nepareizi un operācija neizdosies – sodīs nežēlīgi. Tas bija viens no smagākajiem lēmumiem manā dzīvē. Atceros brīdi, kad teicu: «Strādājam!» Vēlāk rūpīgi analizējām savu izvēlēto taktiku un secinājām – viss bija pilnīgi pareizi, bet tas nebija viegls lēmums. Šajos brīžos īpaši sajūti, ka no tavas komandas ir atkarīgas citu cilvēku dzīvība, tas nedodas viegli» atceras Jašins.

Ātri, klusi, nemanāmi

Pretterorisma vienība OMEGA ķīlnieku dzīvoklī triecienuzbrukumā ielauzās pulksten 5.15. Iebrukumam tika izvēlēts brīdis, kad ķīlnieku sagrābēji atgriezās dzīvoklī no kārtējās pīpēšanas uz balkona.

Kazahu ģimene dzīvoja daudzdzīvokļu mājas augšējā stāvā. Triecienvienības OMEGA kaujinieki jau laikus bija izvietojušies uz mājas jumta tā, lai viņus neviens, tostarp noziedznieki, kas arvien biežāk gāja uz balkona pīpēt, nemanītu. Tas bija taktiskais alpīnisms – dzīvoklī iebruka caur logiem, nolaižoties no jumta. Viss notika ātri un nemanāmi. Pirms tam tika rūpīgi izsvērts – trokšņu granātas izmantot vai ne. Tās tomēr izlēma neizmantot, jo pieaicinātais psihologs uzskatīja, ka bērniem tā var būt pārāk liela trauma.

☞ «Filmās rāda, ka triecienuzbrukums notiek ar lielu troksni – spridzinot un laužot durvis, bet šis bija augsti profesionāls dinamiskais iebrukums – zibenīgi ātrs un kluss. Pieļauju, ka pat kaimiņi to nepamanīja,» saka Jašins. Dzīvoklī viņš ienāca uzreiz pēc tam, kad savu darbu bija izdarījusi OMEGA.

☞ «Bērni nebija paspējuši nobīties – pamodās un bija pārsteigti, ka dzīvoklis pilns ar svešiem cilvēkiem. Izglābtie ķīlnieki bija ļoti pateicīgi, teica paldies un bija pārsteigti, ka ieradusies policija. Viņi nezināja, ka notiek glābšana un brīnījās – mēs jūs nesaucām, kā jūs zinājat, ka te notiek kas slikts?»

Atbrīvotajā dzīvoklī atradās divi organizētās grupas dalībnieki – 1985. un 1990. gadā dzimuši vīrieši. «Ja dzīvoklis būtu ieņemts ar troksni, iespējams, divus pārējos bandas locekļus mēs pazaudētu – viņi uzzinātu, saprastu un aizmuktu,» saka Jašins.

Izspiešanas organizatoriem bija te jāierodas no rīta. Dzīvoklī viss tika ātri sakopts, satīrīts – it kā nekas nebūtu bijis, un policija izveidoja slēpni, lai aizturētu arī pārējos divus organizētās grupas dalībniekus – 1966. un 1968. gadā dzimušus vīriešus. Viens no viņiem pats ieradās dzīvoklī, otru atrada un aizturēja pilsētā.

OMEGA kaujinieks, kurš piedalījās šajā operācijā, atzīst: «Man patīk ķīlnieku situācijas, tās ir interesantas, tuvāk mūsu profilam. Ķīlnieku situācijā jāveic dinamiskais trieciens – vienlaikus ātri jāpārņem visas telpas un jāatbrīvo ķīlnieki. Šādu triecienu var izmantot tad, kad ir ļoti precīza izlūkinformācija un plāns. Skriešana ar *švunku*, kā rāda filmās, nedarbojas. Sevišķi, ja iekšā, iespējams, ir bruņotas personas, tas ir diezgan pašnāvnieciski.

Dignājas ielā pa logiem gājām pieci. Ķīlnieku turētāji tika pārsteigti. Tas mazināja viņu vēlmi pretoties. Esmu ievērojis – ja noziedznieki šādās situācijās ierauga cilvēku ar ieroci, viņi uzvedas citādi, sabīstas. Tās piecas, sešas sekundes ir laiks, kas vajadzīgs pārsteigumam. Mēs nezinājām, kurā istabā ir ķīlnieki. Apmēram redzējām, kur ir gaisma un notiek kustība. Pēc tam, kad ķīlnieki tika atbrīvoti, mēs sēdējām slēpnī, jo vienam vēl bija jāatnāk pārbaudīt. Tā viņš atnāca pie mums pats.»

Operācijas vadītājs Jašins atceras, kā Kazahstānas bandīti brīnījās, kāpēc Latvijas policija palīdzējusi meklēšanā esošam cilvēkam. Viņu valstī tolaik dzīvoja pēc citiem likumiem.

Izraidīja no Latvijas

Policijā uzsāka kriminālprocesus par nelikumīgu brīvības atņemšanu organizētā grupā un par izspiešanu organizētā grupā, ja tā izdarīta, lietojot draudus. Visus aizturētos apcietināja.

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa visus četrus Kazahstānas pilsoņus atzina par vainīgiem un notiesāja. 2017. gada 11. jūlija spriedumā teikts, ka kriminālprocesa iztiesāšanā līdz lietas izmeklēšanas pabeigšanai visi apsūdzētie izteica pieteikumu par vēlēšanos slēgt vienošanos par kriminālprocesa pabeigšanu, noslēdzot vienošanos par vainas atzīšanu un sodu, kam piekrita prokurore un neiebilda cietušo advokāts Egons Rusanovs.

Par visu apsūdzēto atbildību mīkstinošu apstākli atzina viņu vaļsirdīgo atzišanos un izdarītā nožēlošanu, bet vainu pastiprinoši apstākļi nevienam netika konstatēti. Visiem četriem Kazahstānas pilsoņiem Latvijas tiesa piesprieda vienādu sodu – brīvības atņemšanu uz trim gadiem un astoņiem mēnešiem bez mantas konfiskācijas un lēma izraidīt no Latvijas teritorijas, pēc soda izciešanas nosakot ieceļošanas aizliegumu uz desmit gadiem. "

<https://www.vp.gov.lv/lv/jaunums/verienigs-kilnieku-atbrivosanas-operacijas-pieredzes-stasts-zurnala-klubs>